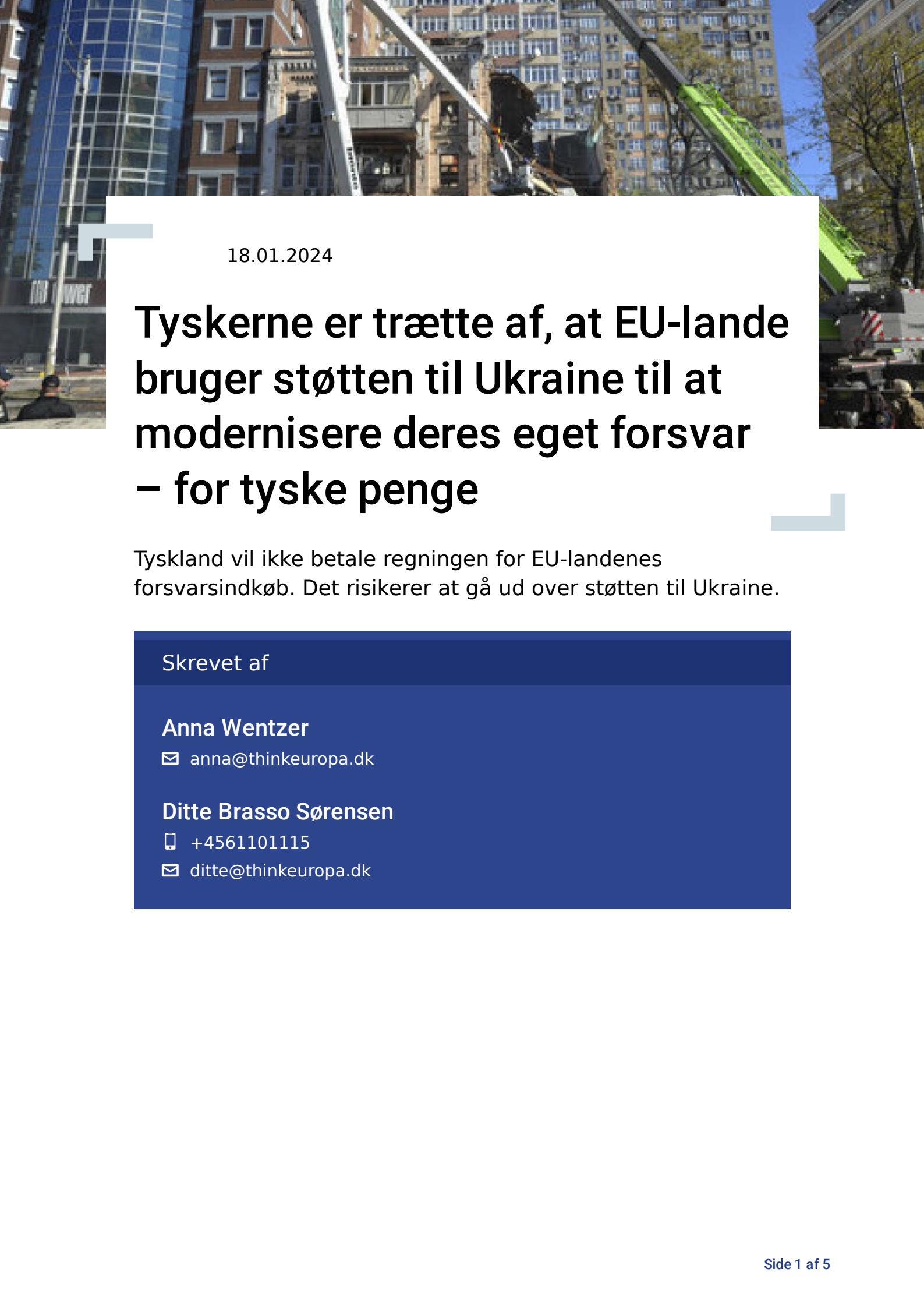

18.01.2024

Tyskerne er trætte af, at EU-lande bruger støtten til Ukraine til at modernisere deres eget forsvar – for tyske penge

Tyskland vil ikke betale regningen for EU-landenes forsvarsindkøb. Det risikerer at gå ud over støtten til Ukraine.

Skrevet af

Anna Wentzer

✉ anna@thinkeuropa.dk

Ditte Brasso Sørensen

☎ +4561101115

✉ ditte@thinkeuropa.dk

Hovedkonklusioner

- Tyskland vil ikke betale regningen for EU-landenes forsvarsindkøb. Det risikerer at gå ud over støtten til Ukraine.
- Tyskerne skal spare, men støtter fortsat Ukraine
- Tyskland opfordrer til reform: Udenrigspolitik er et mellemstatsligt ansvar

Tyskland har bremset de fælleseuropæiske våbenleverancer til Ukraine, da det ikke mener, at nationale forsvar på tværs af Europa bør moderniseres for tyske penge. Den franske kommissær Thierry Breton beskylder nu Tyskland for at gå enegang. Tvisten understreger de udfordringer, det mellemstatslige samarbejde på forsvarsområdet skaber for en fælleseuropæisk støtte til Ukraine.

I dagene op til EU-topmødet i december forhandlede de europæiske regeringer om, hvor mange flere penge de skulle afsætte til den europæiske fredsfacilitet, der kanaliserer våbendonationer til Ukraine. Inden mødet lød meldingen, at der skulle tilføjes yderligere 5 mia. euro til fredsfaciliteten, men i konklusionerne fra topmødet var beløbet forsvundet og var blevet afløst af en opfordring til, at fredsfaciliteten reformeres.

Timingen er iøjnefaldende. Det er endog meget opsigtsvækkende, at regeringscheferne – midt i en aktiv krig og op mod toårsdagen for krigen i Ukraine – prioriterer reformer over sikker finansiering. Hvorfor? Årsagen er, at Tyskland har trukket stikket og kræver en reform, inden der kan afsættes flere penge.

Fredsfaciliteten udbetaler en delvis erstatning til EU-lande, der har doneret militært isenkram til Ukraine. Disse lande får således et tilskud til at indkøbe nyt militært materiel for at genopfylde hylderne. Finansieringen er vægtet efter bni, således at de rigeste EU-lande betaler mest: Tyskland står for 25 pct. af fredsfacilitetens midler. Det betyder i praksis, at moderniseringen af det europæiske forsvar finansieres delvist gennem en fælleseuropæisk pengekasse, som særligt Tyskland betaler ind til.

Siden invasionen af Ukraine i februar 2022 er fredsfacilitetens budget blevet forhøjet ad flere omgange og er gået fra 5,5 mia. euro til 12 mia. euro. Og heri ligger problemets kerne: Tysklands modstand mod at fortsætte fredsfaciliteten i dens nuværende form skyldes, at faciliteten, der oprindeligt var designet til at finansiere mindre EU-missioner, i dag bruges til store våbenleverancer til en aktiv krig i Europa.

Det har gjort det til et større og dyrere initiativ end ventet, som hverken er foreneligt med sparetid i Tyskland eller den manglende indflydelse på, hvordan de nationale forsvar moderniseres rundt omkring i Europa.

Tyskerne skal spare, men støtter fortsat Ukraine

Den tyske regering er under stort pres, efter at den tyske forfatningsdomstol i november slog fast, at budgetåret 2024 skal holde sig inden for en forfatningsbestemt gældsbremse, der holder underskuddet på de tyske offentlige finanser under 0,5 pct. af bnp.

Olaf Scholz' regering måtte derfor beskære budgettet for 2024 drastisk på tværs af klima-, social- og industripolitik, og det store bidrag til fredsfaciliteten er ikke gået ubemærket hen. Selvom man fra tysk side nok alligevel ville ønske at reformere fredsfaciliteten, har sparetiderne sat tryk på indsatsen for at finde steder, hvor bæltet kan strammes.

Den tyske regering har understreget, at den ikke vil skære på den direkte tyske støtte til Ukraine, som fordobles fra 4 mia. euro i 2023 til 8 mia. euro i 2024. Samtidig garanterede Scholz, at gældsbremsen vil blive suspenderet, i tilfælde af at amerikanerne stopper støtten til Ukraine endegyldigt, eller at krigen intensiveres voldsomt – Tysklands lommer er altså dybe, når det kommer til at støtte Ukraine.

Efter USA er Tyskland det land, der har givet mest militær støtte til Ukraine. Ifølge tal fra Kiel Institute har Tyskland støttet Ukraine med ca. 17,1 mia. euro i militære donationer. Til sammenligning har Storbritannien støttet med 6,6 mia. euro, og Danmark med 3,5 mia. euro.

Scholz har da også understreget, at EU-landene hver især skal forøge deres militære støtte til Ukraine, og krævet, at der udarbejdes et overblik over EU-landenes planlagte donationer inden EU-topmødet den 1. februar. En slet skjult opfordring til Frankrig, Italien og Spanien, hvis offentliggjorte militære donationer har været relativt beskedne.

Den tyske blokade af fredsfaciliteten skyldes altså ikke modvilje mod at afsætte penge til Ukraine, men snarere, at tyskerne er utilfredse med, at de andre EU-lande

bruger den nuværende ordning til at foretage en tiltrængt modernisering af deres nationale forsvar på Tysklands regning.

Tyskland opfordrer til reform: Udenrigspolitik er et mellemstatsligt ansvar

Det er stadig uklart, hvordan en reformeret fredsfacilitet vil se ud. Men det står klart, at tyskerne ønsker et opgør med den nuværende bni-baserede fordelingsnøgle. En idé til en reform går ud på, at bilaterale donationer til Ukraine kan trækkes fra et lands indbetaling til fredsfaciliteten. Så vil faciliteten fungere som omfordeling fra de lande, der ikke kan eller vil donere militært isenkram, til de lande, der sender våben bilateralt.

Forslaget er blevet mødt med kritik, da det oprindelige princip om solidaritet mellem store og små økonomier dermed afskaffes.

En del af den tyske kritik er netop rettet mod rimeligheden i den omfattende omfordeling, der ligger i den nuværende ordning. Spørgsmålet, der stilles, er, om det er rimeligt, at tyske penge – gennem fredsfaciliteten – bruges til at modernisere nationale forsvar rundt om i Europa, uden at der er nævneværdig europæisk koordinering, eller at Tyskland har indflydelse på, hvordan pengene bruges.

Den europæiske udenrigs- og sikkerhedspolitik er et mellemstatsligt samarbejde. EU-landene har vetoret, og Europa-Parlamentet spiller ingen rolle. Der er således begrænset mulighed for at tage fælleseuropæiske beslutninger om, hvad der doneres, og hvad der genindkøbes – det er groft sagt en national beslutning. I tysk optik er fredsfaciliteten blevet til en pengekasse, tyskerne betaler en fjerdedel af, uden at der er indflydelse i EU-institutionerne eller koordinering af, hvad pengene bruges på.

I Europa er Tyskland både den største bilaterale donor til Ukraine og den største bidragsyder til den fælleseuropæiske indsats. Den tyske beslutning om at bremse muligheden for at fortsætte den fælleseuropæiske støtte til Ukraine understreger, at der med økonomisk omfordeling på forsvarsområdet kommer et krav om europæisk koordinering. Tvisten om fredsfaciliteten understreger de udfordringer, det mellemstatslige samarbejde på forsvarsområdet skaber for en fælleseuropæisk støtte til Ukraine.

De tyske betænkeligheder og budgetvanskeligheder betyder, at det er usandsynligt, at der tilføres nye midler til fredsfaciliteten, før den bliver reformeret. En sådan reform falder næppe på plads før EU-topmødet i marts. Det betyder, at EU-landene går toårsdagen for den russiske invasion af Ukraine den 24. februar i møde uden at have løst spørgsmålet om, hvordan vi kan genoptage den militære fællesstøtte til Ukraine.

Givet at en reform falder på plads i løbet af foråret, kommer det sandsynligvis ikke til at have konsekvenser på den ukrainske slagmark – men Tyskland får svært ved at presse andre EU-lande til at højne deres nationale støtte, så længe de sætter en bremse for fælleseuropæiske tiltag. Dertil kommer, at signalværdien af politiske slagsmål mellem EU-landene op til mærkedagen endnu en gang udstiller, at EU har svært ved at finde en udenrigspolitisk linje.